

maa kuusta nähtynä

Moderni pitää meitä tiukasti hampaissaan! Vaikka maailma on monimuotoinen ja tunkee sisään joka aistista, meitä edelleen kiinnostaa enemmän se, mitä oma pää tai — kollektiivina — kulttuuri tuottaa. Tässä mielessä postmoderni on vain kuvitelma: me leikimme sillä, mitä seuraisi siitä, että antaisimme maailman ja monimuotisuuden tulla itsellemme todellisiksi, teemme siitä "taidetta" ja käymme "diskursseja". Mutta mikään ei kosketa ajattelua, saati kokemista.

Erällä ratkaisevalla tavalla 1800-luvun oppineet ihmiset olivat lähempänä maailmaa kuin nykyiset kouluja käyneet "kaikki": nämä edellisen vuosisadan ihmiset näkivät vielä ympärilleen, haistoivat maailman, joka todella haisi, mais-toivat mädän ja makean, tunsivat ytimissään sairauden voiman. Heitä ei oltu nostettu kuviteltuun ihmisen maailmaan, jossa jopa aistit on alistettu kuvitelmille.

Nyt voi sanoa empimättä, että liian monet ihmiset eivät enää näe, kuinka maailma on. Heidän koko huomionsa on siinä, kuinka heidän mielestään asioiden pitäisi olla. He eivät pysty osallistumaan keskusteluihin muiden kuin samoin kuvittelevien kanssa; muut ihmiset ovat heidän vihollisiaan, ilkeitä, sikoja, fasisteja ymv. Näiden ihmisten kanssa ei voi vedota yhteiseen maailmaan, koska he ovat päättäneet olla jakamatta sitä, enää. Ei voi myöskään odottaa, että heidän aistisuutensa (lihansa, ruumiinsa, kokemisensa) palauttaisi heidät silloin tällöin yhteiseen maailmaan, kos-

ka he ovat kehittäneet lopullisen tien omaan virtuaalitodellisuuteensa.

On totta, että tällaista on ollut aina. Mutta yhtä totta on, että yhtäläisen koulutuksen ja monoliittisen mediatodellisuuden vallitessa tasaisessa hyvinvoinnissa ihmisen ei todellakaan tarvitse palata maailmaan: kaikki on annettu päälle, mitään ei näytä puuttuvan.

1800-luvun keskusteluissa tuli vielä esille ajatus, että ihminen on — sentään tai kuitenkin — eläin, villi, arvaamaton. Pimeä puoli korostui tunnistettava tyyppinä Viiltäjä Jackissä, Mr. Hydessä, Frankensteinin hirviössä, lapsenmurhaaja-äideissä ja tuli koetuksi sodissa, joita käytiin taukoamatta myös Euroopassa. Ihmisestä puhuttaessa muistettiin, mitä ihminen on: meille tuntematon, ei kokonaan sosiaalistettu, outo, toinen. Niinpä päämäärätkin — se, minkä pitäisi olla — laadittiin julistuksina, mutta niille ei elämää las-kettu.

Entä nyt? Otetaan yksi niistä miljoonista seminaareista, joissa puidaan sukupuolten tasa-arvoa. Jos puhuja muistuttaa, että elämä perustuu monella tavoin sukupuolten vastakkainasettelulle, häntä pidetään "sikana". Jos lausuu ääneen, ettei nainen voi lähteä kadulle illalla missä vaatteissa, kuinka meikattuna ja miten provokatiivisena tahansa, kuulee olevansa "fasisti". Yhtään ei auta, jos selittää muistuttavansa, että maailma ei muutu siitä, että jonkin asian pitäisi olla jollakin tavalla. Sen pitää olla ja heti! Muusta ei voi keskustella.

Periaatteessa kuka tahansa meistä voi olla sitä mieltä, että naisella on oltava oikeus pukeutua ja meikata kuten haluaa. Mutta voim-meko me samalla vaatia, että lähtiessään kadulle, hänen "kuten haluaa" on myös kaikkien muiden todellisuutta? Miksi juuri hänen halua-misensa olisi julistettava yleiseksi laiksi? Miksei sen miehen, joka *lukee* pukeutumisen ja meikkauksen viestin kuusituhantisella (vähintään) lukutavalla ja yrittää väkivalloin "valloittaa" naisen?

Sama ongelma koskee monia merkityksensä menettäneitä instituutioita, joiden pitäisi olla edelleen merkityksellisiä. Esimerkiksi perhe-instituutiota ei voi käsitellä julkisessa keskustelussa lähtemällä sen rappiosta: ihmiset elävät sinkkuelämää vaikka ovat isiä, äitejä ja puolisoja, ihmisillä on vain vaihtoarvonsa, myös lapsilla, jotka ovat hyvin nuoresta omillaan, vailla turvaa ja rakkautta. Perheellä ei ole sitä merkitystä, jonka sillä toivoisimme olevan. Mutta keskustelussa on aina lähdeittävä siitä, mitä perheen pitäisi olla. Tämä tekee monelle elämän raskaaksi, koska julkinen kuvitelma on liian kaukana omasta kokemuksesta. Ammat-tiauttajat voivat kertoa juuri tästä surullisia kertomuksia.

Lapsen asema on tässä virtuaali maailmassa erityisen vaikea. Lapsille tilanne muuttuu painajaiseksi, koska he eivät ole itse olleet luomassa kuvitelmia, joita heidän on jaettava. He eivät voi uskoa aisteihinsa, omaan kokemukseensa, siihen, mikä on konkreettisenä paikalla, koska media, koulu, vanhemmat, "kaikki" antavat ymmärtää, että tärkeä ja todellinen on jossain muualla. Heidän kokemansa ei ole koskaan niin merkityksellistä, että sitä voisi pitää keskustelun lähtökohtana. Lapset kuitenkin ovat meitä herkempiä ottamaan vastaan monia ääneen lausumattomia merkityksiä: he tajuaavat, että aikuiset ovat väärässä vaikka eivät pystyisikään sanomaan, kuinka.

Kun me emme enää suostu näkemään maailmaa ympärillämme vaan suuntaamme katsemme vain siihen, mitä pitäisi olla, kuvitelmamme myös siitä, mitä pitäisi olla, alkavat olla merkitykset-tömiä: ne eivät enää osu maailmaan, jonka voisi jakaa toisten kanssa. Me emme enää ole luomassa yhteistä parempaa maailmaa vaan jokainen ryhmä omien uskomustensa kanssa viilaa kuvitelmiaan yhä vaikeammin koettaviksi, yhä vaikeammin jaettaviksi ja uskoo samalla, että se, mitä pitäisi olla, on jo, mutta muut eivät vain ilkeyttään suostu sitä taajuamaan.